

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента кандидата економічних наук, ст. дослідника

КОСТЕЦЬКОЇ Катерини Олегівни

на дисертаційну роботу

ВЕРНІГОВОЇ Наталії Валеріївни

на тему: «Організаційно-економічне забезпечення сталого розвитку

міських парків», подану на здобуття

ступеня доктора філософії у

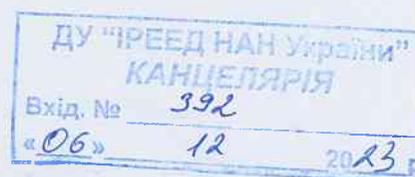
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасний розвиток парків та інших зелених просторів міст у світі та їх роль у забезпеченні суспільного благополуччя та привабливості місць існування людини спричинює і стимулює дослідження різних аспектів розвитку міських парків – від природничих до організаційно-економічних. У дисертаційному дослідженні зроблено певний акцент на суспільному значенні міських парків та запропоновано соціально-орієнтований підхід до їх організаційно-економічного устрою, а також розглянуто міські парки як екосистеми та обґрунтовано важливість екосистемного підходу у вузькому та широкому розумінні його значення. Такий підхід до дослідження свідчить про глибокий аналіз складових розвитку міських парків у контексті сталості та комплексне бачення автора об'єктів зеленого простору у територіальній структурі міста та його суспільно-економічному устрої.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять положення щодо розвитку міських парків у контексті повоєнної відбудови України, а також враховують міжнародні орієнтири щодо організаційно-економічного забезпечення парків міст, що об'єктивно підвищує

актуальність теми дисертаційної роботи Вернігорової Н. В. та підтверджує її відповідність пріоритетним напрямам наукових досліджень.

Дисертація виконана у відповідності з планами наукових досліджень ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України». Основні положення дисертації отримані в процесі досліджень автора за держбюджетними темами: «Інклюзивність економіки вражень в природокористуванні» (2019-2021 рр., № ДР 0119U000229), та «Управління природними активами на засадах блакитного зростання» (2022 – 2024 рр., № ДР 0122U000738), що підтверджує наукову та прикладну значущість основних положень дисертаційного дослідження.

Також дисертація відповідає сучасним напрямам розвитку держави, які викладено у ряді нормативно-правових документів та концепціям, а саме: Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», від 30.09.2019; Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», від 09.07.2022, № 2389-ІХ; Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (Закон України від 07.12.2016, № 932-2016-р), та Плану відновлення України (Лугано, 2022).

Вибір теми дисертаційного дослідження є абсолютно виправданим, а актуальність відповідає запитам сучасного суспільства.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Представлена робота підпорядкована єдиній логіці і достатньо повно презентує хід і результати дослідження. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертаційній роботі Вернігорової Н. В. зумовлені адекватно обраними науково-методичними підходами до вирішення поставленої мети та завдань, достатнім обсягом досліджуваного матеріалу та статистичних даних.

Проведений ґрунтовний аналіз основних категорій дослідження значно розширює теоретико-категоріальний базис економіки природокористування, та виокремлює організаційно-економічний устрій розвитку міських парків в окрему економічну сферу. Дослідниці вдалось на основі глибокого і різнобічного аналізу різних джерел інформації виокремити існуючі прогалини в сфері розвитку міських парків, які потребують збалансування інтересів суспільства, природоохоронних потреб міських просторів та інтересів економічного розвитку.

Представлені у дисертації основні наукові положення, висновки та рекомендації можуть бути використані для подальшого розвитку теорії економічної науки, та мають практичне значення для вдосконалення організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку міських парків.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

При ознайомленні зі змістом дисертаційного дослідження Вернігорової Н. В. можна дійти висновку, що отримані здобувачкою результати мають достатній рівень наукової новизни та мають достатній особистий внесок у розвиток економічної науки в контексті удосконалення теоретико-методичних засад організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку міських парків з метою покращення соціально-економічного розвитку міст та їх природного середовища.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають складність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є наступні:

Авторкою обґрунтовано взаємозв'язок міських парків з економікою міста та регіону та запропоновано вдосконалення понятійного апарату сфери дослідження, а саме: поняття «парковий простір», яке розглядається більш широко ніж розуміння безпосередньо території парку, а також «економіки паркового простору», яку авторка пропонує розглядати як окрему економічну

сферу, крім того, надається розуміння «організаційно-економічного забезпечення розвитку міських парків» (с. 30–35). Слід відмітити, що у такому широкому сенсі міські парки ще ніхто не розглядав. Основні положення дисертаційної роботи обґрунтовують авторське бачення міських парків як важливих складових соціально-економічного простору міста, і водночас розглядають їх як екосистеми, що обумовлює певну складність роботи щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення розвитку міських парків з точки зору гармонізації суспільних, економічних та природничих інтересів.

Важливим здобутком дисертаційної роботи є удосконалено інституціональні засади функціонування міських парків з точки зору екосистемного підходу, що передбачає підбір інструментарію організаційно-економічного забезпечення розвитку міських парків в залежності від груп екосистемних послуг, які ми бажаємо посилити (с. 181–205). Даний підхід значно відрізняється від загальноприйнятого сприйняття міських парків як об'єктів комунального господарства. Через їх різноманітну значимість для суспільства і міст в цілому, міські парки та інші об'єкти зеленого простору вимагають більш складного підходу до їх розвитку та комплексність з боку управлінських рішень.

Дисертаційна робота є актуальною і з точки зору військового часу та післявоєнної відбудови. Авторкою представлено комплексне бачення щодо розвитку міських парків у контексті повоєнної відбудови. По-перше, запропоновано методичний підхід до оцінки збитків міським паркам внаслідок військових дій, який враховує різні надає оцінку збитків за різними складовими паркового простору (с. 151–169). По-друге, у дисертаційній роботі визначено основні чинники повоєнної відбудови, які матимуть вплив на формування організаційно-економічного устрою міських парків. У даному контексті запропоновано проект морського поліфункціонального парку для Одеської області, який має забезпечити потреби безпеки, економічної сталості громад та підвищення привабливості курортної сфери (с. 207–222).

Розвинуто теоретичний підхід щодо вдосконалення суб'єктно-об'єктних відносин у сфері організаційно-економічного забезпечення розвитку міських парків (с. 170–174), що дозволяє більш ефективно долати інституційні пастки, які були визначені авторкою у першому розділі дисертаційного дослідження (с. 71–88).

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження, можливі шляхи використання результатів

У теоретичному плані дисертація Вернігорової Н. В. вирізняється обґрунтуванням економічної сутності сфери розвитку міських парків, їх взаємозв'язку з економікою міста та регіону, та комплексному підході до системи організаційно-економічного забезпечення розвитку міських парків на основі сталості, що включає принципи екосистемного підходу та суспільно-важливі орієнтири.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх, по-перше, можна системно застосовувати в подальших дослідженнях щодо сталого розвитку міст та суспільства, організаційно-економічного забезпечення зеленого господарства, а по-друге, одержані результати містять готові пропозиції до вдосконалення існуючих цільових програм щодо розвитку зелених зон міст, вдосконалення інституціонального устрою, та проєктні пропозиції.

Практичну значимість дисертаційної роботи підтверджують практичних рекомендацій, які були впроваджені в діяльність органів місцевого самоврядування, а саме – практичній роботі підрозділів Одеської обласної державної адміністрації (довідка № 133/02/03.1-10/2-23/10261 від 17.01.2023; довідка № 01.1-15/1520 від 21.07.2020; довідка № 2876/06/06-17/2-22/4455 від 30.12.2022; та довідка № 3497/06-15/3446 від 05.07.2019), та підрозділу Одеської міської Ради (довідка № 1432/0114/1 від 26.09.23).

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Основні положення й результати дисертаційної роботи висвітлено у 30 наукових працях, з них 1 самостійний розділ у колективній монографії, 14 статтях, у тому числі 1 статті у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, 15 – тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Усі публікації Вернігорової Н. В., фахова апробація під час виступів на наукових конференціях, відображають визначені авторкою основні положення, висновки та рекомендації.

Відомості про дотримання академічної доброчесності

Висловлені в дисертації положення та ідеї є самостійними, оригінальними та добре продуманими. Ознак фальсифікації, компіляції, плагіату та інших порушень норм академічної доброчесності, наукової етики і моралі не виявлено. Аналіз тексту дисертації надає підстави констатувати дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи дисертаційне дослідження Вернігорової Н. В. на тему: «Організаційно-економічне забезпечення сталого розвитку міських парків», як самостійне, логічно довершене і таке, що має теоретичне значення і практичну цінність, варто висловити певні зауваження:

1. Робота значно виграла б, якби була врахована думка не лише відвідувачів міських парків, але і представників управлінських інституцій та органів місцевого самоврядування. Це дало б можливість більш глибоко зрозуміти сутність проблеми організаційно-економічного устрою міських парків в Україні, та можливо наштовхнуло б на пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової сфери, яка має вирішальну роль в ефективному організаційно-економічному устрої міських парків.

2. На сторінці 216 дисертаційної роботи авторкою запропоновано класифікацію морських парків, яка є цікавою і вартою для подальших досліджень та розвитку. У контексті сталого розвитку важливо було б дослідити роль морських парків крізь призму блакитної економіки, як складовій сталого розвитку для приморських міст та регіонів, а також дослідити їх роль для місцевої туристичної сфери, адже вони дійсно мають свою специфіку.

3. У розділі 3.3 дисертації обґрунтовано пропозиції щодо вибору форм державно-приватного партнерства в сфері розвитку міських парків. Важливо було б доповнити даний розділ аналітичною інформацією щодо частки видатків на різні потреби паркових господарств які знаходяться лише на державних дотаціях, і тих, що утворили договір партнерства. Можна було б порівняти їх за такими статтями видатків – на утримання зелених насаджень, на оновлення інвентарю, на утримання персоналу, комунальні витрати. Також можна порівняти якісні показники, які свідчать «за» чи «проти» партнерських угод – стан зелених насаджень, заходи озеленення та оздоровлення, кількість персоналу, та інше.

4. У розділі 1.3 надано цікаву інформацію щодо зарубіжного досвіду функціонування міських парків як культурних та рекреаційних центрів, а також щодо ролі спеціалізованих Агенцій та Асоціацій у розвитку парків та суспільства. Це дуже корисна та актуальна паралель – коли розвиток зелених зон міст та природоохоронні заходи супроводжуються корисними суспільними функціями. Було б доречно запропонувати механізм перейняття даної моделі для України.

5. У таблиці 1.4, на сторінках 51 – 52 авторкою запропоновано класифікацію факторів впливу на потреби в екосистемних послугах міських парків. Було б важливо дослідити як той чи інший фактор впливає на видатки щодо утримання міських парків, це дало б розуміння щодо прогнозованих рівнів зміни основних пунктів видатків на утримання парків згідно з сучасними факторами.

6. На рисунку 3.17, сторінка 220, авторка розглядає результати функціонування запропонованого морського парку, де вказує що він матиме 4 групи екосистемних послуг: культурні, регулюючі, підтримуючі та забезпечуючі. В той же час, у розділі 3.2 наголошується, що для міських парків не характерні послуги забезпечення. З чим це пов'язано?

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Вона є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку міських парків України.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Вернігорової Наталії Валеріївни на тему «Організаційно-економічне забезпечення сталого розвитку міських парків» виконана на актуальну тему, містить теоретичні, методичні та практичні розробки щодо вирішення завдань розвитку міських парків згідно принципам сталого розвитку та викликам сучасності. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер.

Аналіз змісту дисертаційної роботи та друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що усі пункти наукової новизни дослідження належним чином відображено у роботі. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. За обсягом, змістом, науковою новизною та практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам у відповідності з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Уряду № 44 від 12.01.2022 р., зі змінами, внесеними Постановою Уряду № 341 від 21.03.2023 р.).

У зв'язку з цим вважаю, що Вернігорова Наталія Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Рецензент

кандидат економічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу
економічного регулювання природокористування
ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних
досліджень НАН України»

Косишук

Катерина КОСТЕЦЬКА

Підпис <i>к. е. н., ст. досл. Костецької К. О.</i>
Засвідчую
Вчений секретар <i>Толікова О.</i>
<i>д-р екон. Толікова О.</i> (Підпис)